

Til:

Fra: Knut Frydenlund

Dato: 20.06.19

Sak: Høring av NOU 2019: 12 Lærekraftig Utvikling

Høring av NOU 2019: 12 Lærekraftig Utvikling

Regjeringen planlegger å legge frem en stortingsmelding våren 2020 om kompetansereformen «Lære hele livet». Som et ledd i arbeidet frem mot stortingsmeldingen satt regjeringen ned et ekspertutvalg som skulle utrede behov for etter- og videreutdanning, om utdanningssystemet er i stand til å imøtekomme disse behovene og om rammebetingelsene for investering i ny kompetanse er tilstrekkelig gode. Utvalget som ble ledet av seniorforsker ved Frischsenteret Simen Markussen leverte 4. juni sin rapport [NOU 2019: 12 Lærekraftig Utvikling](#).¹

Tekna og Akademikerne har lenge arbeidet for at de høyt utdannede skal ha gode muligheter for å heve egen kompetanse gjennom etter- og videreutdanning. Tekna har kommet med innspill til både ekspertutvalget, de politiske partiene og kunnskapsdepartementet. Innspillene vi har kommet med så langt er oppsummert i vårt formelle innspill til ekspertutvalget som kan leses [her](#). Akademikerne har også levert felles innspill til utvalget, og dette sammen med andre innspill som har kommet inn kan leses på utvalgets hjemmeside [her](#).

Innspillene som er gitt så langt har vært basert på vedtak 94 fra Representantskapet 2017 om å organisere et prosjekt for å sikre en bred kompetansereform som også inkluderer de med høy utdanning. Videre er det tatt utgangspunkt i to spørreundersøkelser blant Teknas medlemmer angående [deltagelse i EVU](#), og [digitale kompetansebehov](#), en undersøkelse utført på vegne av [Econa om kompetanseutvikling blant høyt utdannede](#) samt en rekke andre undersøkelser og studier om kompetanseutvikling i Norge.

Utvalgets rapport gir et godt utgangspunkt for ytterligere konkretisering av Teknas kompetansopolitikk. Det er derfor ønskelig at organisasjonen tar stilling til de foreslåtte tiltakene i rapporten samt kommer med andre innspill som kan bidra til at kompetansereformen møter Teknemedlemmenes kompetansebehov. Dette notatet inneholder en oppsummering og forklaring av rapportens forslag samt noen punkter som ikke omtalt i rapporten men som det ville være hensiktsmessig om Tekna tok stilling til.

Den endelige fristen for innspill fra departementet er satt til 23. september. For å ha tid til å flette sammen innspill til en felles høringsuttalelse samt gi hovedstyret mulighet til å ta stilling til eventuelle motstridende innspill ber vi om at innspill sendes **innen den 20. august til knut.frydenlund@tekna.no**.

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-12/id2653116/>

Ytterligere informasjon om selve høringen og liste over høringsinstanser er tilgjengelig på [regjeringens nettside om høringen](#).

Alle innspill som sendes inn vil tas med i arbeidet med å utforme Teknas endelige høringssvar men det er ønskelig at innspillene primært fokuserer på de sakene som angår Teknas medlemmer. I tillegg til forslagene fra utvalget må det gjerne sendes innspill om saker som ikke er omtalt i utvalgets rapport men som Tekna burde ta med i sitt høringssvar til departementet.

Spørsmål eller andre henvendelser kan rettes til:

Knut Frydenlund, knut.frydenlund@tekna.no tlf: +47 97976617

Line Willersrud, line.willersrud@tekna.no, tlf: +47 97971525

Ekspertutvalgets forslag til tiltak

Forslag til tiltak i utvalgets rapport er oppdelt i tre kategorier: tiltak som anbefales testet ut i mindre skala, tiltak som anbefales implementert umiddelbart og tiltak som anbefales utredet.

Tiltak som anbefales testet ut i mindre skala

1. Utvidet rett til videregående opplæring

Utvalget ønsker å styrke mulighetene for å ta fagbrev for personer som allerede har gjennomført videregående opplæring. Dette vil gjelde for både personer som tidligere har fullført studiespesialiserende som ønsker å ta en yrkesfaglig utdanning samt personer som allerede har tatt et fagbrev. Forslaget ønsker å stimulere til en mulighet til å få bredere og mer dekkende kompetanse i den jobben de allerede har.

Den utvidede retten til videregående opplæring vil ikke innebære retten til hvilken som helst yrkesfaglig utdanning. Det som foreslås er at fylkeskommunene forpliktes til å gi opptak til et begrenset antall studieplasser innen fagretninger som etterspørres av arbeidslivet.

2. Tillegglån i Lånekassen

Forslaget innebærer å innføre et tillegglån for personer over 30 år, som går utover den vanlige studiestøtten på maksimalt 80 000 kroner i året. Dette innebærer at studiestøtten kommer over nivået til minimumsytelsene for arbeidsavklaringspenger på 2 G (193 776 kroner). Bakgrunnen for forslaget er at personer over 30 år ofte har flere økonomiske forpliktelser enn yngre aldersgrupper.

Dette bør sees i forslag 16 om *studiestøtte hele livet* som innebærer ytterligere endringer av lånekassefinansiering for å legge til rette for etter- og videreutdanning.

3. Prøveordning med tilskudd til studieavgift og livsopphold under utdanning og opplæring

Utvalget foreslår en prøveordning med tilskudd til studieavgift og livsopphold under utdanning og opplæring. Ordningen vil være begrenset til formell utdanning med en nedre aldersgrense på 30 år. Det er foreslått to ulike modeller som utvalget foreslår at utprøves i mindre skala samtidig. Utvalget mener dette kan gi et bedre kunnskapsgrunnlag om hvordan ulike incentivordninger vil slå ut i praksis og hvilke modeller som potensielt bør utvides eller avvikles.

Den første modellen er en støtteordning som finansierer studieavgifter for personer som deltar i betalingsstudier. Støtten er foreslått til 25 000 kroner for 15 studiepoeng per år og betinges på fullføring. Ettersom det er ment å dekke en studieavgift mener utvalget at det vil være hensiktsmessig at støtten utbetales før studieavgift må betales men at støtten, eller deler av støtten kan kreves tilbakebetalt om studenten ikke fullfører.

Den andre modellen innebærer refusjon av lønnsinntekter ved deltagelse i utdanning. Støtten vil delvis kompensere for tapte lønnsinntekter for arbeidstakere ved deltagelse i etter- og videreutdanning. Det legges opp til en refusjonsgrad på 33% av lønn opptil 8G. Det forutsettes også at arbeidstaker er villig til å bruke deler av egen fritid til å delta i utdanningen. Det foreslås at 50% av utdanningstimene skal utføres på arbeidstakers egen fritid.

Begge modellene innebærer en variant for arbeidstakere og enkeltpersoner og en variant for arbeidsgivere.

4. Dagpengemottakere med utdatert fagbrev som trenger ny videregående opplæring

Utvalget foreslår å utvide retten til å motta dagpenger kombinert med fagutdanning for arbeidsledige som allerede har gjennomført og bestått videregående skole. Utvidelsen legger opp til å følge rammene foreslått av Livsoppholdutvalget (NOU 2018:13 Voksne i grunnskole og videregående opplæring) for gruppen som ikke har videregående skole fra før.

Dette forslaget bør sees i sammenheng med forslag 17 som omhandler utvidet rett til å delta i utdanning på universitets- og høyskolenivå uten å miste retten til dagpenger.

Tiltak som anbefales iverksatt umiddelbart.

5. Program for arbeidslivsdrevet kompetansebygging

Utvalget foreslår å opprette et program for arbeidslivsdrevet kompetansebygging der etterspørere og tilbydere kan søke om midler til ulike prosjekttypen for å utvikle nye fleksible utdannings- og opplæringstilbud. Dette kan være både forprosjekter, utvikling av konkrete tilbud og drift av tilbud. Programmet har til hensikt å møte behovet til små- og mellomstore bedrifter. Programmet er utviklet med erfaring fra Kompetanseutviklingsprogrammet fra 2000, hvor de høstet gode erfaringer fra den femårige programperioden.

Når utvalget foreslår dette framfor en økning av finanseringen for de offentlige utdanningstilbyderne, er det med mål om at tilbud som utvikles skal være svar på etterspørselen. Programmet som foreslås har som mål å identifisere behov, utvikle tilbud og

finansiere gjennomføringen av opplæringstilbud, både innenfor videregående opplæring, fagskoler, høyere utdanning og ikke-formell opplæring av høy kvalitet.

Utvalget ser for seg at programmet trappes opp gradvis over noen år til et årlig omfang på rundt 7–800 millioner kroner, hvorav 0,75 prosent av UH-sektorens basistilskudd tilføres Programmet, tilsvarende 200 millioner kroner. I tillegg til dette forventes det å komme betydelige inntekter i form av egenandel fra deltagere.

Spørsmålet om betaling av egenandeler må sees i sammenheng med forslag 11: *Økt resultatsfinansiering av betalingsstudier*, forslag 15: *Gi eksamensrett for betalende studenter uten studiekompetanse i høyere utdanning* og forslag 21: *Nye unntak i egenbetalingsforskriften*.

I Teknas tidligere innspill har det vært lagt vekt på at det er behov for tiltak som gir UH-sektoren sterkere incentiver for å utvikle etter- og videreutdanning som er mulige å kombinere med arbeid og som dekker arbeidslivets behov for kompetanse. Dagens regelverk og finansieringssystem legger i dag en del begrensninger som gjør det utfordrende, eller lite lønnsomt for sektoren å få til dette. Tekna har samtidig understreket at tiltak for å adressere disse utfordringene må innrettes på en måte som ikke innebærer en uthuling av gratis prinsippet i den ordinære høyere utdanningen i Norge.

6. Egen satsing på kompetanse for innovasjonsprosjekter

Utvalget foreslår å styrke forskningsrådets program "innovasjonsprosjekt i næringslivet" (IPN) med 10 millioner NOK. I dag innebærer programmet støtte til FoU som skal bidra til innovasjon i bedriftene som deltar i programmet. Evalueringer av programmet har vist at manglende innovasjon ofte henger sammen med udekte kompetansebehov i bedriften. Per i dag er det likevel ikke mulig å få støtte til kompetanseutviklingstiltak som del av dette programmet. Dette tiltaket innebærer at bedrifter som deltar i slike innovasjonsprosjekt også kan få støtte til å utvikle kompetansetilbud, samt gjennomføre opplæring av en pilotklasse. Det settes som et kriterium for støtte at prosjektet kan sannsynliggjøre at tilbudet som utvikles også kan få verdi for andre aktører senere.

7. Fjerne 30-poengregelen i fagskolene

Utvalget anbefaler å fjerne kravet om at en fagskoleutdanning må tilsvare en halv til to års utdanning på fulltid, og at utdanningen må være på minimum 30 studiepoeng for å kvalifisere til offentlige tilskuddsmidler. Utvalget mener det ikke er behov for å sette en nedre studiepoenggrense for utdanning som tilbys.

8. La fagskoler søke om selvakkrediteringsrett

Utvalget anbefaler å gjøre det mulig for fagskoler å søke om selvakkrediteringsrett for alle fagområder. Ved en slik selvakkrediteringsrett gis fagskolene mulighet til å opprette studietilbud innen flere fagområder raskere, ettersom de unngår en saksbehandlingsprosess med godkjenning av NOKUT i forkant.

9. Resultatbasert tilskudd til fagskolene bør gis til de enkelte fagskolene i stedet for til fylkeskommunene

Utvalget foreslår at det resultatbaserte tilskuddet bør gis tilbake til de enkelte fagskolene i stedet for til fylkeskommunene. Utvalget mener at det resultatbaserte tilskuddet må komme den enkelte fagskole til gode. I dag er det slik at hele tilskuddet, både grunntilskuddet og det resultatbaserte tilskuddet overføres til fylkeskommunen. Fylkeskommunene står fritt til å benytte tilskuddet til fagskole eller andre utgiftsposter. Ved at fagskolene selv blir premiert med det resultatbaserte tilskuddet vil det skape gode insentiver for å tilby tilrettelagte og attraktive utdanninger og emner.

10. Kostnadsdekning for mindre emner ved universiteter og høyskoler

Det finnes ingen nedre grense for hvor lite et emne i UH-sektoren kan være. Det er likevel en del faste kostnader som følger av å opprette et emne. Dette medfører et insentiv til å basere seg på store emner (10 studiepoeng eller mer). Utvalget mener at det bør legges til rette for at universiteter og høyskoler i større grad kan tilpasse størrelsen på emner til studenters behov, heller enn rene økonomiske hensyn. Det foreslås derfor en ny finansieringsmekanisme som gir større uttelling for små emner, for å kompensere for de faste kostnadene ved å opprette et emne.

Utvalget har samtidig lagt vekt på at innretningen av denne finansieringsmekanismen ikke må gå så langt at den gir incentiver til å opprette mindre emner bare for å spare penger. Utvalget har foreslått et utkast til en modell som de mener vil kunne gi en god balanse mellom disse hensynene. Denne er beskrevet i underkapittel 10.1.4 i rapporten.

Tekna har ved tidligere anledninger lagt vekt på behovet for tilpassede kurs i regi av universiteter og høyskoler som enklere lar seg kombinere med arbeid.

11. Økt resultatfinansiering av betalingsstudier

Utvalget ønsker å legge til rette for at flere etter- og videreutdanningstilbud i UH-sektoren delfinansieres gjennom egenbetaling.

Dagens regelverk og finansieringssystem for UH-sektoren åpner for at det kan tas betalt for emner som ikke er ment å inngå i en grad dersom visse vilkår er oppfylt. Dagens system er beskrevet nærmere i utvalgets rapport i underkapittel 10.3.3.

Dette forslaget innebærer ikke å åpne for mer bruk av egenbetaling (det foreslås derimot utredet i forslag 21). Det som foreslås er at fjerne avkortning av resultatfinansieringen for studier der inntil 49 prosent av kostnadene dekkes gjennom delbetaling fra studenten. Tiltaket åpner for at institusjonene kan tillate seg å sette lavere skolepenger eller opprette nye emner som i dagens modell ikke bærer seg økonomisk. Utvalget mener tiltaket er en hensiktsmessig måte å styrke institusjonenes forutsetning for å gi et studietilbud som er rimeligere for studentene, og som samtidig styrker institusjonenes forretningsgrunnlag.

Dette forslaget må sees i sammenheng med *forslag 15*: Gi eksamensrett for betalende studenter uten studiekompetanse i høyere utdanning og *forslag 21*: Nye unntak i egenbetalingsforskriften.

Tekna har ved tidligere anledninger fremhevet behovet for en gjennomgang av regelverk og finansieringsstruktur i UH-sektoren. Tekna har ikke tatt stilling til om det er ønskelig å åpne for økt resultatfinansiering av betalingsstudier men har lagt vekt på at eventuelle endringer ikke må uthule gratisprinsippet i den ordinære høyere utdanningen.

12. Program for fleksibel læring

For å bidra til utviklingen av fleksible digitale kompetansetilbud foreslår utvalget en støtteordning på 35 millioner per år over en fireårsperiode. Ordningen innebærer at kompetansetilbydere kan søke om midler til tre typer prosjekter; modell- og metodeutvikling, utvikling av fleksible tilbud og digitalisering av eksisterende tilbud. Ordningen er ikke ment å dekke ordinær drift men skal bidra til å bedre eksisterende tilbud og utvikle nye metoder for kompetanseutvikling. Programmet skal favne bredt og vil være åpent for søknader fra UH-sektoren, Fagskoler, Videregående skoler og aktører innen ikke-formell opplæring.

Det eksisterer allerede i dag lignende ordninger. Direktoratet for internasjonalisering og kvalitet i høyere utdanning forvalter i dag 12 millioner til lignende tiltak men disse er kun rettet inn mot UH-sektoren. Utvalget foreslår at disse midlene flyttes fra DIKU og opptrappingsplanen for kvalitet i utdanning for å finansiere dette tiltaket.

13. Kvalitet i Bedriftsintern opplæring (BIO)

«Bedriftsintern opplæring» referer til et konkret program i regi av NAV der virksomheter som gjennomgår vesentlig omstilling kan søke om midler til opplæring av ansatte. Tilskuddet som virksomheten får kan benyttes til direkte opplæring eller dekke lønnskostnader til de ansatte under opplæringsperioden. Utvalget er meget positive til tiltaket men er bekymret for at kvaliteten i kursene som gjennomføres i mange tilfeller er for dårlige. I noen av bedriftene er det mange av de ansatte som vurderer opplæringen de har mottatt i liten grad har vært nyttig. I tilfellene der de ansatte derimot har fått opplæring som resulterer i fagbrev eller annet kompetansebevis oppleves opplæringen som svært nyttig og har ført til at de har styrket sin posisjon på arbeidsmarkedet.

Utvalget foreslår derfor at det utarbeides eksplisitte kvalifikasjonskrav til tilbydere som bedriftene kan benytte i BIO. Felles kvalifikasjonskrav kan bidra til en likere praksis i fylkene når det gjelder hvilken type opplæring BIO-midlene kan dekke og luke ut useriøse aktører.

14. Opptak til enkeltemner i høyere utdanning uten å ha dokumentert studiekompetanse

Utvalget foreslår at studenter uten dokumenterte kvalifikasjoner i større grad bør kunne delta i utdanning dersom det er ledige plasser, og dersom dette ikke er til særlig hinder for undervisningen. Utvalget foreslår at regelverket endres for å delta i enkeltemner og avlegge eksamen uten dokumentert studiekompetanse. Disse endringene gjøres gjeldene fra og med det ordinære opptaket 2020/2021 og at det utføres en evaluering fem år etter dette. Ordinære studenter vil ha forrang foran søkere uten studiekompetanse. De administrative omkostningene for institusjonene anslås å være begrenset til kostnader knyttet til å evaluere denne personen ved eksamen og underveis i undervisningen. Dersom de som ender opp med å ta enkeltemner i stor grad vil være de som ellers ville søkt opptak til enkeltemner basert på

realkompetansevurderinger anslås det å gi innsparinger for institusjonene sammenlignet med dagens situasjon.

15. Gi eksamensrett for betalende studenter uten studiekompetanse i høyere utdanning

Utvalget foreslår at studenter som selv bekoster sin utdanning også må få mulighet til å avlegge eksamen og oppnå studiepoeng, selv om de ikke har studiekompetanse. Dette vil gjelde både studenter som selv betaler for å delta i undervisning samt studenter som deltar gjennom et opplegg som er bidrags- eller oppdragsfinansiert.

16. Studiestøtte hele livet

Utvalget foreslår flere endringer av Lånekassens støtteordning:

- a. Avvikle krav om 50 prosent studiebelastning. Det skal ikke være noen nedre grense.
- b. Avvikle vilkår om minste varighet på ett semester. Det skal ikke være noen nedre grense. Proporsjonal studiestøtte.
- c. Erstatte åtteårsgrense for støtte med grense for maksimalt lånebeløp. Det foreslås et gjeldstak på 630 000 kr (6,5 G), hvor lån til skolepenger ikke medregnes.
- d. Bedre lånemuligheter for personer over 45 år. Samme gjeldstak som i forslag c kombineres med å heve aldersgrensen til 70 år for når lånet skal være tilbakebetalt.
- e. Reversering av gradsomgjøringslån for personer over 35 år.

Dagens begrensninger i Lånekassens regler er ment å sikre at studenten evner å betale tilbake studielånet før vedkommende går av med pensjon. Utvalget mener derimot at systemet er modent for endringer som følge av at arbeidstakere arbeider stadig lenger samt å gi bedre muligheter til å ta opp lån for etter- og videreutdanning.

Ordningen med gradsomgjøringslån ble innført i 2018. Med den nye ordningen får studenter omgjort kun 25% prosent av studielånet basert på gjennomføring av eksamen mens ytterligere 15% først omgjøres etter oppnådd grad. Ordningen var ment å gi insentiver til studenter for å fullføre på normert tid. Mange som deltar i etter- og videreutdanning i UH-sektoren har derimot ingen planer om å fullføre en hel grad.

Tekna har tidligere spilt inn at det er et klart behov for at lånekassens finansiering tilpasses bedre til behovene for personer som deltar i etter- og videreutdanning. Tekna har tatt til ordet for å fjerne den nedre aldersgrensen for fullt studielån ved 45 år samt en reversering av gradsomgjøringsordningen fra 2018.

17. Utdanning med dagpenger

Utvalget foreslår at det skal åpnes for å kunne ta formell utdanning med dagpenger. Utvalget legger til grunn at utdanningen normalt bør ha en begrenset omfang, men med mulighet for en viss utvidelse i perioder med lavkonjunktur, og at dagpengereguleringen – foruten å åpne for denne muligheten – i hovedtrekk bør ligge fast. Forslaget fra utvalget innebærer at man etter 3 måneder som fulltidsledig kan ta opptil 10 studiepoeng hver sjuende måned, eller opptil 20 studiepoeng i lavkonjunkturperioder, uten å miste rett til dagpenger. Utvalget tar ikke veldig tydelig stilling til hvordan en «lavkonjunkturperiode» skal defineres men skriver at det kan

vrderes både geografisk og yrkesmessig og at NAV kan gis ansvar for å definere når enkelte områder eller grupper skal kunne få denne utvidede muligheten til utdanning.

Årsaken til at systemet per i dag ikke åpner i større grad for å kombinere arbeid og dagpenger er at fordi mottakere av dagpenger skal være reelt arbeidssøkende, noe som har blitt ansett som uforenelig med fulltidstudier. Utvalget mener nivået de har lagt seg på vil ivareta arbeidssøkers mulighet til å møte krav om å aktivt søke arbeid samtidig som vedkommende deltar i et begrenset utdanningsløp.

Tekna har lenge arbeidet for at det skal åpnes for å kombinere dagpenger med studier. I Teknas arbeidslivspolitiske dokument er det lagt opp til at Tekna ønsker at arbeidsledige skal kunne ta opptil 20 studiepoeng i dagpengeperioden.²

18. Utdanning med sykepenger

Utvalget foreslår at det legges bedre til rette for bedre utdanningsmuligheter og finansiering mens man mottar sykepenger. Utvalget foreslår at det skal gis mulighet til å ta (formell) utdanning i et omfang på inntil 15 studiepoeng hver sjette måned uten krav om noen bestemt studiebelastning, og utdanningen skal være tilgjengelig for målgruppen som en rettighet.

Utvalget er tydelige på at det ikke er klart hvorvidt dette forslaget vil kreve endringer av gjeldene rett knyttet til sykelønnsordningen. Det er likevel begrensninger i rundskriv til Folketrygdloven §8-4 at utdanningen ikke skal tilsi behov for heldagsskole eller studium på heltid. Den reelle endringen i dette forslaget er med andre ord at man fjerner kravene om bestemt studiebelastning.

Dette forslaget vil nok kun bli relevant for en meget begrenset gruppe ettersom det er snakk om arbeidstakere som er langtidssykemeldte men likevel i stand til å gjennomføre et utdanningsløp og som ikke nødvendigvis vil kunne gå tilbake i samme jobb som før sykefraværet. For arbeidstakere som skal tilbake i sin gamle jobb etter et langtidsfravær har arbeidsgiver ansvaret for å finansiere eventuelle kompetansetiltak som vil bli nødvendige for at vedkommende skal komme tilbake i arbeid.

19. Øke støtten til fylkeskommunenes arbeid med mobilisering og koordinering

I statsbudsjettet for 2019 ble det satt av 47 mill. kroner til regionale tiltak for utvikling av næringsmiljøer og tilgang til kompetanse, kap. 553 post 60, noe som innebar en reduksjon fra 142 mill. kroner fra 2018. Utvalget anbefaler at kap. 553 post 60 i statsbudsjettet for 2020 økes til samme nivå som i 2018. Dette i tråd med oppgavene og ansvaret fylkeskommunene samlet vi ha framover for regional kompetanseutvikling.

Tiltak som anbefales utredet

20. Flexibilitetsinsentiv i finansieringssystemet

Utvalget foreslår at det utformes et eget fleksibilitetsinsentiv i finansieringssystemet for universiteter og høyskoler. Insentivet kan utformes som en egen indikator som teller hvor mange studenter som har deltatt på ulike former for fleksible studietilbud og gir finansiering

² <https://www.tekna.no/globalassets/filer/politikkdokumenter/arbeidslivspolitisk-dokument-2017.pdf>

deretter. Incentivet er tenkt å kompensere for kostnader knyttet til å tilby nettbaserte, modulbaserte, distribuerte, kvelds-, helge- og samlingsbaserte utdanninger eller utdanninger som tilbys i samarbeid med aktører fra arbeidslivet.

Et slikt system vil likevel ha utfordringer dersom incentivene blir så sterke at institusjonene velger å tilpasse emner kun for å utløse penger.

21. Nye unntak i egenbetalingsforskriften

Utvalget ønsker å legge til rette for at institusjonene får utvidede muligheter til å tilby utdanninger mot betaling, uten at dette skal gå på bekostning av lik rett til utdanning. Utvalget mener at økt tilfang av studenter som er villige til å betale for utdanning ikke vil legge press på tilbudet av gratis grunnutdanning ettersom institusjonene gjennom den eksterne finansieringen får mulighet til å øke sin kapasitet.

I dagens system er det sterke begrensninger for hvordan Universiteter og høyskoler kan finansiere etter- og videreutdanning. Det settes et klart skille mellom økonomisk aktivitet og ikke-økonomisk aktivitet. Utdanning som er en del av det offentlig overvåkede og finansierte systemet er å anse som ikke-økonomisk aktivitet. Økonomisk aktivitet er derimot tjenester som tilbys i et åpent marked. Her må den privates betaling dekke de fulle kostnadene for institusjonen samt margin for fortjeneste. Staten kan ikke dekke deler av utgiftene til økonomisk aktivitet. Disse to kategoriene kan være krevende å operere med ettersom det kan sette strenge grenser for hva som kan gjenbrukes fra den ikke-økonomiske aktiviteten i den økonomiske aktiviteten. Dersom et universitet ønsker å opprette et etterutdanningskurs mot betaling kan de ikke benytte materialer som er utviklet som del av den ikke-økonomiske aktiviteten.

Utvalget foreslår uansett at det åpnes i egenbetalingsforskriften for at institusjoner skal kunne tilby utdanning spesielt tilpasset individer i arbeid mot betaling, der de kan gjenbruke innhold fra sitt gratistilbud. De ønsker også for å åpne for å tilby det samme for studenter som allerede har oppnådd en grad. For å unngå at potensielle endringer ikke fører til at betalt etter- og videreutdanning undergraver det ordinære utdanningsystemet og gratisprinsippet understreker likevel utvalget at dette forslaget må utredes videre i en helhetlig gjennomgang av regelverket for finansiering av livslang læring.

Tekna har tidligere spilt inn behovet for nettopp en slik gjennomgang men understreket at potensielle endringer i dagens system ikke må undergrave gratisprinsippet i norsk høyere utdanning.

22. Aldersbestemt kandidatindikator

Utvalget ber Kunnskapsdepartementet om å vurdere ordninger som i større grad kan ivareta hensynet til både kandidatproduksjon og livslang læring. En mulig vei kan være å reversere kandidatindikatoren for studenter over 30 år.

Kandidatindikatoren ble innført i 2017 og innebærer at universiteter og høyskoler premieres økonomisk basert på antall avlagte grader. Hensikten var å gi institusjonene sterkere incentiver til å sikre gjennomføring av studier på normert tid. Utvalget har påpekt at denne indikatoren kan få negative konsekvenser for livslang læring i sektoren. De fleste som deltar i

etter- og videreutdanning ved universiteter og høyskoler har ikke behov eller planer om å fullføre en ny grad.

23. Godkjenningsordning for ikke-formelle opplæringstilbud

Utvalget mener det trengs en godkjenningsordning for tilbud av ikke-formell opplæring. Det bør gjøres en utredning av hvordan en slik ordning bør utformes.

Veldig mye av læringen som foregår i arbeidslivet er mindre kurs og undervisningsopplegg. Det er en enorm mengde kompetansetilbydere i Norge og gjennom NAV brukes det 1.5 mrd i året på opplæringstiltak. Det finnes også en rekke utenlandske nettbaserte tilbydere, f.eks Coursera, Harvard X, Microsoft Learn osv. Det er utvalgets oppfatning at både det offentlige, virksomhetene og arbeidstakere finner det krevende å navigere jungelen av tilbud og vurdere kvalitet og relevans på det som tilbys.

24. Bedre system for realkompetansevurdering

Utvalget foreslår at det settes i gang et langsiktig arbeid for å etablere en enhetlig praksis for realkompetansevurderinger for opptak til studier, og avkorting av studieløp ved norske universiteter, høyskoler, fagskoler og videregående skoler. Utvalget foreslår at det i første omgang bevilges midler til et prosjekt som skal utrede hvilke typer felles digitale verktøy som kan utvikles for å støtte institusjonene i deres arbeid med realkompetansevurderinger.